

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1154

מסכת יומא פ"ד - סוכה ג' ♦ מעשר שני ב', ט' - ג', ה'

בס"ד, כ"ד תמוז תשפ"א

השבוע בגליון

- ♦ "זדונות נעשות לו כזכויות" - כיצד?
- ♦ הקדמה למסכת סוכה
- ♦ סוכה למעלה מעשרים אמה
- ♦ סוכה באוויר

- ♦ האם מותר להמתיק את האיסור ביום הכיפורים?...
- ♦ חילול שבת והג מפני פיקוח נפש עתידי
- ♦ החלפת בלון חמצן לבלון חמצן לפני הזמן
- ♦ חילול שבת עבור מי שיהיה חולה

בשורה לקוראי הגליון!
ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

מה רוצה יהודי?

טלו יהודי מן הרחוב, הושיבוהו על כסא, הרגיעוהו בכוס צוננים, הגישו לו מטלית למחות את טרחת היום והבל החום מעל פניו, ושאלו אותו: מה השאיפה הגדולה ביותר שלך?
הוא לא יהסס לרגע קט: הילדים. שיגדלו לתורה, לחופה ולמעשים טובים.

★ ★ ★

העיר אפטא שבפולין, לפני שלש מאות שנים. **בחדר** מלאכתו הקטן יושב היה איש תם וישר, רכון על שולחן עבודתו. **בחדרת** קודש, כשצמרמורת חולפת בגופו, היה מחורר את ספרי הקודש שנמסרו לו לכריכה, תוך

דף פג/א מי שאחזו בולמוס

האם מותר להמתיק את האיסור ביום הכיפורים?...

אם בישראל זכתה לארבעה בנים גדולי תורה, שניים מהם מוכרים לכל: רבי יחיאל העליר, בעל עמודי אור, ורבי יהושע העליר, בעל "חוסן יהושע".

במכתב ששלח רבי יחיאל לאחיו רבי יהושע, הוא דן בשאלה מרתקת. ידוע לכל כי פיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה. לפיכך מחללים את השבת לריפוי חולה מסוכן; ביום הכיפורים החולים אוכלים בהוראת רופאיהם, ועוד.

ובכן, חולה שרופאו הורה לו לאכול ביום הכיפורים מנת בשר, רשאי להכין לעצמו מנה מתובלת כדבעי, עריבה לחיך וטעימה, או שמא עליו לבחור בשר כחוש, דל-טעם, ולבשלו בלא תבלינים? לאמר, בריאות - כן, הנאה - לא! כמו כן, חולה שחייב לשנות ביום הכיפורים, יכול לגלגל להנאתו משקאות טעימים, או שמא חובה עליו לשנות את הדרוש לו, אך ללא טעם.

בעל עמודי אור (ש"ת, סימן ל - סימן ס"ד) מצדד (עפ"י הגמ' בשבועות יח/א, ע"ש), כי תוספת באיכות אסורה אף היא. וכשם שחולה אינו רשאי לאכול יותר מכפי צרכו, כך אינו רשאי להרבות באיכות המאכל.

אם נכון חידושי זה, הוא כותב, אפשר לבאר את סוגייתנו באופן נפלא.

כה נאמר בגמרתנו: "אמר רבי נחמן אמר שמואל - מי שאחזו בולמוס, מאכילין אותו אליה בדבש. רב הונא בריה דרב יהושע אמר: אף סולת נקיה בדבש. רב פפא אמר, אפילו קמחי דשערי בדיבשא". נראה כי האמוראים ביקשו ללמד רפואות שונות לריפוי חולי הבולמוס. ברם, מדברי הירושלמי (יומא פרק ח' הלכה ה') מוכח, כי הם ביקשו להשמיענו הלכה. איזו הלכה?

לאור דברי, כותב בעל עמודי אור, אפשר לפרש את הדברים באופן הבא: אדם זה שנתקף בבולמוס, רשאי לאכול מאכלות אסורות לריפוי, אם אין בפניו מאכלים כשרים. אמר רב נחמן,

לעילוי נשמת

נר ה'
נשמת
אדם

הרה"ח ר' **יוסף** ב"ר שמואל זיינביל **פרושינובסקי** זצ"ל
נלב"ע כ"ג תמוז תשע"ז **תנצב"ה**

הונצח ע"י אחיו ידידו ר' **שמחה רשף** הי"ו ומשפ' שיחיו - גבעתיים

זעילוי נשמת

הר"ר **משה מנחם חסדיאל** ז"ל
ב"ר חיים שלמה ז"ל
נלב"ע כ"ו בתמוז תשמ"ד
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידו
הר"ר **שאל חסדיאל** ומשפחתו שיחיו ב"ב

זעילוי נשמת

הר"ד **בלע קידרון קינדרמן** ז"ל
ב"ר אהרן ז"ל
נלב"ע כ"ח בתמוז תשע"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י אשתו וילדיו שיחיו

זעילוי נשמת

מרת **שרה רבקה ברלינר** ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
נלב"ע כ"ח בתמוז תשס"ו
תנצב"ה
הונצחה ע"י חתנה ובתה
הר"ר **אבי ומאירה שנור** הי"ו

לעילוי נשמת

נר ה'
נשמת
אדם

מרת **חנה יהודית בלכר**
ע"ה ב"ר שבח ז"ל
נלב"ע כ"ח בתמוז תשס"ט **תנצב"ה**

הונצחה ע"י חתנה ובתה הר"ר **אריה ודורה יעקבסון** שיחיו - ת"א

גם אליה בדבש, שהנאת אכילתה מרובה, הוא רשאי לאכול ממאכלות אסורות [כגון, אליה נבלה], לפי שזקוק לה לריפוי. רב הונא אמר: לדעתי אפשר להרפא מבולמוס גם באמצעות סולת נקיה מתובלת בדבש, ולפיכך, אם לפניו סולת אסורה [כגון, כלאי הכרם] או אליה אסורה - יאכל את הסולת וימעט בהנאתו. רב פפא אמר, אם לפניו קמח שעורים מתובל בדבש, לא יקח אליה או סולת, לפי שאפשר להרפא גם בקמח שעורים, שהנאתו פחותה מאלו.

הוא אשר ביקשו האמוראים ללמדנו, כי אם נדרשים לעבור על איסור עבור פיקוח נפש, יש למעט באיכות [וע"ש עוד ביאור נפלא בדברי רבי יוחנן בסוגייתנו].

בסיום דבריו הוא מדגיש, כי אם עליו לבחור בין מאכל מרובה כמות שהנאתו מעוטה, לבין מאכל זעום כמות שהנאתו מרובה, ודאי יבחר במאכל ששיעורו קטן, מפני שעיקר האיסור הוא בריבוי הכמות. הוראתו עשתה לה כנפיים, ולא חלף זמן רב עד שהתייחס אליה הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק זצ"ל, בספרו אור שמח (הלכות מאכלות אסורות פרק י"ד הלכה י"ד). האור שמח כותב, כי לדעתו אין הדברים נכונים. תוספת איכות אינה נחשבת כתוספת לאיסור, האיסור אינו מתרבה וגדל בשל כך [וע"ש שמישב את ההוכחה ממסכת שבוות].

לסיום ראוי להדגיש, כי חולה שיכול ליטול את תרופותיו האסורות לאכילה באופן שאינו נחשב "אכילה" מן התורה - חייב לעשות כן. וכגון, אם לפניו מאכל מר שאינו נחשב ראוי לאכילה, לא ימתיקנו (ראה שו"ת חתם סופר ח"ו סימן כ"ג, וראה באריכות בספר שבת שבתון סעיף פ"ד, מקורות ופרטי דין זה).

דף פד/ב אפי ספק שבת אחרת

חילול שבת וחג מפני פיקוח נפש עתידי

בדפים אלו לומדים סוגיות העוסקות בהרחבה בענייני פיקוח נפש שדוחה את כל התורה כולה, למעט שלש עבירות חמורות, עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים.

קיימת שאלה פשוטה ובסיסית, העולה ומתבקשת בטיפול בחולה בשבת.

החלפת בלון חמצן לפני הזמן: ניטול לדוגמה חולה הזקוק למיכל חמצן, לא עלינו, ובלעדיו - יחדל לחיות. בעיצומה של השבת הבחין המטפל כי המיכל יתרוקן במהלך השבת, וברור כי עוד לפני מוצאי שבת יהא צורך להחליפו, אף אם הדבר כרוך בחילול שבת. האם הוא רשאי להחליפו עוד לפני הגיע מועד החלפתו, או שמא אין להקדים את חילול השבת, ועליו להמתין עד שיתממש הצורך בביצוע האיסור.

יסוד הספק הוא איזה מצב מגדיר את הרגע הנתון כ"פיקוח נפש הדוחה את כל התורה". האם האיסור הותר רק ברגע שבו אי עשיית האיסור תגרום סכנת נפשות, או שמא ברגע שבו יודעים בבירור כי יש צורך לעשות מלאכה זו בשבת - הותר האיסור, אף על פי שרגע הסכנה עוד לא הגיע.

חילול שבת עבור מי שיהיה חולה: חקירה זו מסתעפת גם באופן נוסף: אף אם נניח שהותר לחלל עתה שבת עבור פיקוח נפש שיתרחש בעוד שעות אחדות ביום השבת, יש לדעת אם האיסור הותר דווקא אם החולה נמצא כבר כעת במצב מסוכן, או שמא גם אם ידוע בבירור כי אדם בריא יהא עוד שעות אחדות במצב של חולה, כגון, יולדת העתידה בבירור ללדת במהלך השבת, מותר כבר כעת לעשות את הפעולות הנחוצות עבורה.

בדיון סבוך מזה הסתפק החפץ חיים זצ"ל (ביאור הלכה סימן שד"מ, ד"ה מצומצמת, ובספר מחנה ישראל סוף פ"ה), לגבי יהודי שגויס לצבא נכרים, ומפקדיו הודיעוהו כי ביום השבת עד שעה פלונית עליו לבצע מלאכה מסוימת. עתה הוא עומד בבין השמשות, המוגדר כספק יום ספק לילה, ובאפשרותו לבצע את המלאכה כבר כעת. מחד גיסא, הן עכשיו ספק שבת ספק חול, וראוי לעשות את המלאכה כעת, שהרי אחר כך וודאי יעבור על האיסור. מאידך גיסא, מניין שמותר להקדים את חילול השבת? עתה ישמור על השבת, ולכשיגיע הרגע - יחללה.

החפץ חיים נותר בספק בשאלה זו. אולם הנצי"ב מוואלאזין זצ"ל סבור כי אין כל מניעה להקדים חילול שבת שממילא אמור להתבצע בשבת זו. לא זו בלבד, אלא שלדעתו גם אם חלים שני ימי שבתון סמוכים, ששניהם אסורים מן התורה [אך הראשון קל מן השני], כלומר, יום טוב חל ביום שיש, ויודעים כי בשבת יצטרכו לבצע מלאכה אסורה - עדיף וראוי להקדים ולבצע ביום טוב, שאיסורו פחות מאיסור חילול השבת [איסור מלאכה ביום טוב הוא "לאו" ועל מלאכה בשבת ענושים כרת וסקילה].

בין המתייחסים לדבריו נמנה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה או"ח ח"ג סי' ס"ט), והוא חולק על הדברים בכל תוקף. לדעתו, אפילו בו ביום אין להקדים חילול שבת, אלא יש לבצעו בבוא עיתו. טעמו, כי יש להמתין, שמא ואולי יתרחש דבר מה שיגרום לכך שלא יהא צורך לחלל את השבת [כמובן, במקרה שהדחייה אינה גורמת לכל חשש סכנה].

בספר הלכה ורפואה (ח"ד עמוד קע"ג) מובא, כי הגאון רבי יוסף שליו אלישיב זצ"ל הורה, כי במקום שיש צורך, מותר להקדים את חילול השבת ולהחליף את בלון החמצן מוקדם יותר, אך אין לעשות מלאכה מיום שבתון אחד למשנהו, שכן, אין לחלל את השבתה האחת, לצורך פיקוח נפש של יום אחר.

שהוא מבטיחם נאמנה, כי החורים שהוא פוער בהם - לטובתם הם, למען יאריכו ימים על האדמה. לאחר מכן היה מלפפם באהבה בחוטים חזקים, מדפן את כריכת העץ בניירות עבים, מדביקים במסירות בדבק הטוב ביותר, נושק להם בחום ומעביר עליהם יד אוהבת.

כך שנים על גבי שנים, עד שכח המשיכה גבר על כח גופו. ידיו כבר נלאו מהישמע לפקודות מוחו המדויקות, זרועותיו כבדו ואצבעותיו ירפרפו היכן שהיו צריכות לאחוז בחוזקה.

בית המלאכה נסגר. מטה לחמו נשבר, והוא ורעייתו המסורה התפרנסו מן היד לפה. אט אט נעלמו חפצי ביתם, הפחות נחוצים.

שעון ארולוגין היה הראשון. בעצה אחת הסכימו בנייהם, כי ממילא משכים הוא לפני עלות השחר ופונה לבית הכנסת, שם הוא שוהה עד לאחר תפילת וותיקין. את תפילות מנחה ומעריב הוא מתפלל לפני ואחרי שיעור המשניות הקבוע הנמסר על ידי רב בית הכנסת. משכך, שעון זה מיותר לחלוטין. כה היתה פשוטה ההחלטה, עד שימים אחדים לאחר מכן תמהו בינם לבין עצמם, מדוע רכשוהו לפני עשרות שנים.

הנאה אחריו היתה מיטת הברזל הרחבה של חמותו הישיבה, שעזבה אותם לאנחות חדשים אחדים לפני כן. מיטה חזקה ויציבה זו, נוצרה במסגריה של אחד מאבות המשפחה לפני דורות אחדים, ועתידה היתה לשרת עוד שנים ארוכות.

ביתם הלך והתרוקן, אך לבם התרחב ועלה על גדותיו עם כל שבת קדושה נוספת שחלפה, ועלה בידם לכבדה כראות. בימות החול הסתפקו בלחם צר ומים לחץ, אך על תחושת הקדושה העילאית של שבת קדש, לא ההינו לוותר. היא היתה ציר חייהם, סלע קיומם עלי אדמות. ממנה הגיחו אל ששת ימי המעשה, ואליה נמלטו מהם.

ויהי היום, שיום שיש היה, שבת קדש עמדה בפתח, ובידיהם אין פרוטה לפורטה. לא היו עצובים כלל על אביונם ומרידותם, אלא על שאין בידיהם לכבד את שבת המלכה כיאה וכראות.

אים - נערים - זקנים - בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - עורכי דין - עצמאים

רים - שכרים - הנגים - מנכליים - פקדים - נוהלים - ספנכליים - מלמדים - רבנים -

ים - זקנים - בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

ים - הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

בחורי ישיבות - אברכים - מגידי שעורים - סוחרים - עצמאים - סופרים -

הנגים - מנכליים - אברכים - מלמדים - רבנים -

אחת לפני
השיעור ואחת
אחרי

גם הר"ד ישראל, מגיד שיעור
מירושלים לא מותר.

2 משניות ביום וכל היום
נראה אחרת.

כולם מצטרפים
מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם
מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

דף פו/ב אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות.

"זדונות נעשות לו כזכויות" - כיצד?

"אמר ריש לקיש, גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות". עוד אמר ריש לקיש: "גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכויות". הגמרא מסבירה, כי בתשובה מיראה הזדון הופך לשגגה, ובתשובה מאהבה הזדון הופך לזכות!

הא ניחא, זדונות נעשות כשגגות, אפשר להבין, כי חומרת העבירה פוחתת. ברם, כיצד יתכן שעבירה בזדון תחשב כזכות. מה הגיון בדבר?

גדול מפרשי אגדות חז"ל, המהרש"א, מביע את התמיהה במשפט קצר: "דבר תמוה - דנמצא חוטא נשכר". מחמת גדול התמיהה הוא מפרש, כי כוונת הדברים שהעושה תשובה מאהבה, בוודאי מרבה בעשיית מעשים טובים מאהבתו את הקדוש ברוך הוא, אף יותר מן הצורך הנדרש לכפרת חטאו. על כך אמר ריש לקיש, כי השב בתשובה מאהבה, זוהי שעומדים לזכותו מעשים טובים רבים.

ברם, מפרשים רבים הבינו את דברי ריש לקיש כפשוטם, ולפיכך הם מפלסים הסברים אחרים כדי להבינם.

מהר"ם חביב מבאר (בתוספת יום הכיפורים), כי הן ידוע שהעובר עבירה וטעם את טעמו של החטא, עומד מעתה בנסיון גדול יותר שלא לעבור עבירה זו, מאדם שלא עבר עליה מעולם. מעתה, יהודי שעבר עבירה ובכל זאת שב בתשובה שלמה מאהבה, זדונו הוא זכותו, כלומר, יצרו מטהו לעבור שוב את העבירה, ובכל זאת הוא פורש הימנה ושב בתשובה שלמה - הזדון יוצר זכות.

ביאור נפלא כותב הגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל, בספרו כוכבי אור (עמוד קל"ח-קל"ט), באמצעותו הוא משמיט את בסיס הקושיה. הננו מניחים כי "זדונות נהפכות לזכויות", היינו: מעשה העבירה הופך למעשה מצווה. הס מלהזכיר! הדבר אינו אפשרי. לא יתכן שאדם שאכל מאכל אסור, נחשב מעתה כאילו אכל כזית מצה בליל הסדר.

כך היא כוונת דברי ריש לקיש: כיצד, אדם אינו מקבל שכר על כך שבכל רגע אינו עובר עבירה. אולם העומד בפני פיתוי וניסיון, ונמנע מעשות העבירה - זוהי לשכר. מעתה, אדם שעבר עבירה מפני שלא עמד בפיתוי, וכעת שב בתשובה שלמה מאהבה, הרי ממרק את עוונותיו, מעשה העבירה כלא היה, והוא כמי שעמד בנסיון ולא עבר את העבירה...

ברי, הוא מוסיף, כי אדם שעבר עבירה ללא פיתוי, אף כי יחזור בתשובה, לא ייפכו עוונותיו לזכויות. עוונותיו וחטאיו יימחקו כלא היו, אך "זכויות" יש רק לעובר עבירה מפני נסיון ושב בתשובה שלמה.

באותה דרך יש להבין גם את המבטל מצוות עשה. אחר ששב בתשובה לא הפך ביטול המצווה לזכות, אלא נמחל עוון ביטול המצווה באופן מוחלט, עד שנחשב כמי שקיים את המצווה בפועל. אך אינו "חוטא נשכר", שאינו נשכר יותר מאדם שקיים באמת את המצווה.

הקדמה למסכת סוכה

לומדי הדף היומי מתחילים השבוע בלימוד מסכת סוכה.

חג הסוכות מתייחד משאר המועדים בריבוי המצוות שבו. בנוסף למצוות השמחה, הראיה והחגיגה, המשותפות לכל החגים, יש בו מצוות ישיבה בסוכה; נטילת ארבעת המינים; נטילת ערבה במקדש; ניסוך המים ושמחת בית השואבה בבית המקדש. בפסח, לשם השוואה, אין כל מצוות עשה מיוחדת במהלך החג, מלבד מצוות ליל הסדר, פסח, מצה ומרור.

חג הסוכות מתאפיין גם בכך שהוא האחרון במערכת הרגלים - פסח שבועות וסוכות, והוא גם חותם את מערכת מועדי חודש תשרי - "הימים הנוראים" ראש השנה יום הכיפורים וחג הסוכות.

מסכתנו דנה בכל מצוות החג לפרטיהן.

הנושא הראשון הוא מצוות סוכה, הנחלק לדיני עשיית הסוכה ולדיני הישיבה בסוכה ודרך קיום המצווה. הפרק הראשון ומקצת הפרק השני, עוסקים בדיני עשיית הסוכה, קרי: הסכך והזפנות, כשחלק מהדינים שייכים לסוכה בפרט ואחרים שייכים לגדרי מחיצות שבכל התורה בכלל. בפרק השני נידונים דיני ישיבת סוכה: מי חייב בה, אימתי חייבים בה, מספר הסעודות שחייבים לאכול בה בחג, ועוד.

הנושא השני הוא נטילת ארבעת המינים. אף כאן נידונים דיני ארבעת המינים, הלולב, האתרוג, ההדס והערבה, לצד דיני נטילתם. הפרק השלישי פותח בכשרות המינים: מה דין לולב או אתרוג יבשים, גזולים, אתרוג שהשתנה מראהו, ערבה שנשרו עליה, הדס שנקטם ראשו, ומהו ההדס בכלל, ועוד. בפרק זה מפורטים דיני הנטילה וזמנה, במקדש ובמדינה, בשבת ובחול, בתפילה ובהלל.

בפרק הרביעי, פרק "לולב וערבה", אנו מתוועדים למצוות "ניסוך המים" שבמקדש, וכן למצוות ערבה שחובתה במקדש מדי יום. שתי המצוות הללו הן מדאורייתא, ונמסרו בהלכה למשה מסיני. הנביאים האחרונים, חגי, זכריה ומלאכי, בצוותא עם אנשי כנסת הגדולה, הנהיגו "חבטת ערבה" ביום "הושענא רבה" בכל מקום, זכר למקדש.

פרק זה והפרק הבא אחריו, מתארים את מצוות החג: הלולב, הערבה, ההלל, השמחה, הסוכה, ניסוך המים והחליל, כיצד נהגו במקדש ובמדינה, ובאלה ימים מימות החג.

בצעדים עצובים עמד לצאת מביתו אל עבר בית המדרש, תוך שהוא ורעייתו המסורה מסכמים ביניהם בעגמומיות נכאה, כי זאת השבת יקימו את דברי רבי עקיבא, "עשה שבתך חול". עמדו השניים בפתח הבית והיה לבם הומה מצער, על קדושת השבת שתוחמץ.

יצא ר' שבתאי מביתו בברכת שבת שלום, ושרך את צעדיו הלאים אל בית הכנסת. זמן רב עוד נותר עד בוא שבת המלכה, אך לא היה לו במה לסייע בהכנות לשבת המלכה. אין כיצד. המלכה תבוא בלוי מלאכי השרת, והוא אין לו במה לקדם את פניהם.

לאחר התפילה התעכב ר' שבתאי בבית הכנסת, כדי שלא יהלך בצוותא עם שכניו, וישאלוהו הלמאי חשוק ביתו ואין בוקע אור השבת מחלונותיו. כצאת המתפללים, יצא הוא בגפו ברחובות העיר. מכל עבר נשמעו משפחות מאושרות משוררות לכבוד המלאכים, והוא... נפשו הומיה עליו. מידי פעם הפנה את עיניו לצדדים, כמציץ במלאכי השרת המלווים אותו, על מה יענו "אמן".

בהתקרבו לביתו, נמלאו פניו תמיהה רבתי. אור עז הציף את חדר האוכל, ובהציצו דרך חלון המטבח הבחין בתבשילים שונים סדורים לראווה על פני מגשי השבת.

כאבי גבו ולאות עצמותיו נשכחו באחת. בצעדים קלילים הזדרז לביתו ועוד בטרם הספיק לפצות את פיו שחה לו רעייתו, כי בעת שפנה לבית הכנסת, לא היתה מסוגלת לשבת בחוסר מעש, אחר עשרות שנים שרגילה היא לעמול בשעות אלו לכבוד שבת המלכה, והחליטה לסדר את ארון הבגדים. במהלך פשפושיה וחיפושיה, גילתה בגד ישן נושן, עליו נצצו... כפתורי כסף. חיש מהר אצה אל הצורך, הפצירה בו לבדוק את שוויים, ובו במקום קיבלה מעות עבורים ובזרזות רכשה מאכלים, יין ונרות לכבוד שבת קדש, והרי שלהם לפניהם.

לא ניתן לתאר את תחושת האושר העילאי שאפפה אותם. בעיני רוחם הם ראו את מלאכי השרת מכריזים "אמן" רבתי, ובלא אומר ודברים החלו רגליהם מרקדות ומפזזות לכבודה של שבת המלכה, על שלבסוף עלה בידיהם לכבדה כיאה וכיאות.

שני יהודים עניים, אביונים מרודים, ניצבו בבית דל מט ליפול, ורקדו מאושר, כמו התבשרו זה עתה כי הפכו לאנשים העשירים ביותר בעולם. והם אכן היו העשירים ביותר.

לאחר מכן נפנו לאכול, בשירות ובתשבחות לא-ל בורא עולם, ומשטימו את סעודתם, שבו ורקדו עד כלות כל הכוחות.

הסידים מספרים, כי כאשר שמעו הבעש"ט הקדוש זי"ע"א על תמימותם וצדקתם, בירכם כי יזכם הקב"ה בנן שיאיר את העולם, וכחלוף שנה זכו לחבוק בן שלימים התפרסם כמגיד מקוזניץ.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. תחבנתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורג

פנינים

דף פה/ב אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין

כשהרופא הוא האבא

כאשר הרופא הוא אביו של החולה, הכל מבינים כי מלבד ממעיניו נתונים לריפוי, הוא גם יעשה את כל המאמצים כדי להפחית מכאביו של בנו יקירו. "אשריכם ישראל!", אומר רבי עקיבא, שאביכם הוא המטפל בכם! "מי מטהר אתכם? אביכם שבשמים!" (נתיבות שלום).

בפרק החמישי אנו לומדים על שמחת בית השואבה בבית המקדש, שמי שלא ראה אותה "לא ראה שמחה מימיו" (משנה נא/א). בפרק מתוארת השמחה בפרוטרוט, ולאחריה נעסוק בעניינים נוספים שבמקדש: התקיעות שתקעו בו ודרך חלוקת בשר הקרבנות בין המשמרות בחג הסוכות ובשאר ימות השנה. חג הסוכות מתייחד גם בקרבנותיו המיוחדים: מספר פרים גדול המתמעט והולך מזי יום [משלושה עשר עד שבעה] ומספר כבשים כפול מיתר המועדים [ארבעה עשר]. לנושא זה היתה השלכה לגבי המשמרות שהקריבו את הקרבנות הללו, ואף בזו תדון המשנה והגמרא. לחג הסוכות מתלווה יום שמיני עצרת, שהוא מבחינה מסויימת חלק מן החג [כגון לעניין תשלומי קרבנות חג הסוכות, שאפשר להקריבם בן], אולם הוא נחשב גם "רגל בפני עצמו" לענין "פזר קשב" - סימן המציין את ששת הדברים בהם הוא נבדל מחג הסוכות; אף זאת במסכתנו (מח/א).

יום "שמיני עצרת" מכונה אצלנו "שמחת תורה", על שם שבו מסיימים את סדר קריאת התורה השנתי. ביום זה מרבים בשמחה, בהקפות, בשירה ובריבודים, אולם נוהג זה הונהג לאחר תקופת התלמוד, ולפיכך אינו מוזכר בגמרא.

דף ג/ב היתה גבוהה מעשרים אמה סוכה למעלה מעשרים אמה

"סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה - פסולה". כך למדנו במשנה שזו שיטת חכמים, וכן נפסק להלכה. מה טעם? שלשה טעמים הובאו בסוגייתנו (ב/א): א. היושב בסוכה אינו מבחין בסכך. ב. בסוכה כה גבוהה הדפנות הן המצלות מפני השמש ולא הסכך. ג. כדי למקם סכך בגובה כה רב, יש להעמידו על דפנות חזקות והסוכה נחשבת דירת קבע ולא דירת עראי [לגבי הטעם השלישי מבארת הגמרא, כי סוכה בעלת דפנות חזקות אינה פסולה, וכגון, סוכה בתוך בית. אלא שאסרו חכמים סוכה גבוהה, שאין אפשרות לעשותה כי אם באופן של דירת קבע].

איזה חלק פסול בסוכה? אם נבקש להגדיר איזה חלק פסול בסוכה גבוהה למעלה מעשרים אמה, נען, כי התשובה תלויה בטעמים הנזכרים. לפי שני הטעמים הראשונים - הסכך פסול, אם מפני שאין מבחינים בו ואם מפני שאינו מצל על קרקע הסוכה. ואילו לפי הטעם השלישי - לכאורה, מבנה הסוכה בכללותו אינו נחשב "דירת עראי", לפי שדפנותיו חזקות.

דיון זה יבוא לידי ביטוי מעשי, באדם בעל סוכה גבוהה שיבקש לתקנה על ידי הגבהת הריצפה, עד שהפער בינה לבין הסכך יפחת מעשרים אמה. אם הפסול הוא בסכך, עדיין עליו להוסיף מעשה - לנענע את הסכך, מפני שכלל ידוע הוא בהלכות סוכה [ובדינים נוספים], "תעשה ולא מן העשוי", היינו: יש להניח את הסכך על הסוכה ולא להיפך, והואיל וסכך זה היה פסול, עתה יש להניחו שוב. דא עקא, שבגמרתנו נאמר מפורשות כי אפשר להכשיר את הסוכה הגבוהה על ידי הוספת עפר בקרקעיתה! האם מכאן אפשר להוכיח כי בכך מביעה הגמרא את דעתה לשלילת שני הטעמים הראשונים? בעל קהילות יעקב זצ"ל (סוכה סימן ג') מבאר, כי אין כל הוכחה מגמרתנו, תוך שהוא מציב חידוש מבריק להבהרת העניין.

הבה נכנס לתוך הסוכה הגבוהה ונביט בה היטב.

בעת שאנו עומדים על קרקעיתה אנו אומרים, "סוכה זו פסולה, מפני שסככה גבוהה מעשרים אמה". **סוכה באוויר:** לו נמריא מעט בחללה ונהיה בגובה של פחות מעשרים אמה מן הסכך, טעם זה כבר לא יהא תקף לכל הדעות, אם מפני שהסכך אינו בגובה עשרים אמה, וגם מבחינת הדפנות, אין להתייחס אל המשך הדפנות המגיעות עד הארץ, שהן אינן משמשות את העומד בגובה הסוכה. ברם, עדיין נאמר שפסולה היא, מפני שבמקום זה הסוכה נטולת קרקעית ואינה ראויה לדירה.

מעתה, כאשר בעל הסוכה שפך עפר על קרקעית הסוכה, הוא יוצר קרקע ראויה לסוכה 'העליונה', שם למעלה, היכן שהסכך אינו פסול, ואין כל סיבה שישוב וינענע את הסכך, שהרי במקום זה מעולם לא היה הסכך פסול... הוא משתמש בסוכה שהיתה כשרה מבחינת הסכך [בבית מדרשנו העירו, כי גם ללא סברה זו אפשר לבאר, כי אין פסול של "תעשה ולא מן העשוי", אלא בפסול בגוף הסכך, כגון שהסכך מחובר לארץ, או פסול בעצם הסיכוך, כגון, חוטט בגדיש. אולם בפסול זה, שאין היושב בסוכה רואה את הסכך, לא מצאנו שנאמר דין "תעשה ולא מן העשוי". ושמה לדעת רבי זירא, שבגובה זה אין הסכך מצל מאומה, חסר בסיכוך עצמו].

דף פו/ב כסף וזהב שהרביט להם
הצפון אשם בכל
בעת נתנית המלוקה בערב יום הכיפורים נאמר שפני המולקה יהיו מוטים לצד צפון. מה טעם? לדעת הט"ז (סימן ר"ז ס"ק י"ד), אין זאת אלא מפני ש"מצפון זהב יאתה". העושר מקורו מהצפון, והעבירות כולן מקורן מתאוות הממון. לרמז על כך מטים את פני המולקה צפונה...

דף ב/א סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה

היתד לסוכה שקבע הגר"א במוצאי יום הכיפורים

"...וסיפר לי הרב המפורסם מ' ישראל גורדון נ"י רב ביולנא, אשר ראה כי במוצאי יום הכיפורים תיכף בלילה אמר הגאון נ"ע [הגר"א] להגאון החריף מ' דוד שמואל פייביש ז"ל מוילנא: הלא נכון לקבוע תיכף יתד בסוכה כמנהג העולם, לכה איתי ונקיים זאת!
והביאו החדרה, ויקח מסכת סוכה וילמדו כל הלילה מסכת סוכה...
זהו היתד שקבעתי במקום נאמן, אמר לו הגר"א..." (עליות אליהו, הערה מ"ח).

דף ב/א למעלה מעשרים אמה פסולה

עד 120 טפחים

כה מביא הבאר היטב (תרל"ט, א) מקדמונים: הסוכה מכילה עד 20 אמה שהם 120 טפחים. רמז הוא לתורה שניתנה על ידי ששה משה בהר שלש פעמים ארבעים יום.
ישנה, איפוא, שייכות בין הסוכה וקדושתה, למתן תורה ולקדושת התורה!

לעילוי נשמת
מרת **דאבריש וידבסקי** ע"ה
ב"ר אברהם וסרצוג ז"ל נלב"ע כ"ג בתמוז תש"ס
תנצב"ה
הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
הרב **גרשון שיין** ז"ל
בן הרב ברוך מרדכי ואסתר מיכלא ז"ל
נלב"ע כ"ח בתמוז תשס"ט **תנצב"ה**
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **יצחק אריה קוזול** ז"ל
ב"ר דב הכהן ז"ל נלב"ע כ"ד בתמוז תשס"א
ולע"נ הרה"ח ר' **יהודה פרנקל** ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע כ"ז בתמוז **תנצב"ה**
הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
רון סיני ז"ל
בן יבדלחט"א גדעון בנימין איתמר הי"ו
נלב"ע כ"ה בתמוז תשמ"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **חנה שרה גלדצהלר** ע"ה
ב"ר נפתלי שמואל ז"ל נלב"ע כ"ג בתמוז תשכ"ז
תנצב"ה
הונצחה ע"י בנה יידנו
ר' **לוסיאן גלדצהלר** ומשפ' שיחיו